

Sygn. akt V Ca 2233/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - **SSO Oskar Rudziński**

Sędziowie **SO Maja Smoderek (spr.)**

SR del. Tomasz Pałdyna

Protokolant **st. sekr. sąd. Anita Piłatowicz**

po rozpoznaniu w dniu **28 listopada 2012 r.** w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko D. C.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego (...) w Warszawie

z dnia 5 czerwca 2012 r., sygn. akt I C 233/11

1. zmienia zaskarżony wyrok i zasądza od D. C. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 49.670,60 (czterdzieści dziewięć tysięcy sześćset siedemdziesiąt 60/100) złotych z ustawowymi odsetkami od 18 maja 2011 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 4.901 (cztery tysiące dziewięćset jeden) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;
2. zasądza od D. C. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 3.684 (trzy tysiące sześćset osiemdziesiąt cztery) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt V Ca 2233/12

UZASADNIENIE

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w dniu 11 kwietnia 2011 roku wniosła o zasądzenie od D. C. kwoty 49.670,60 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

D. C. wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2012 roku Sąd Rejonowy (...) w Warszawie oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, iż (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność agencyjną w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego, oferującym produkty ubezpieczeniowe wielu towarzystw ubezpieczeń. Działalność ta jest wykonywana w oparciu o kilkupoziomą zhierarchizowaną strukturę

osobową, której najniższe szczeble stanowią „reprezentanci” od I do III stopnia, następnie usytuowani są „agenci generalni” oraz „kierownicy oddziału”, powyżej - „kierownicy okręgu”, „dyrektorzy okręgu”, „dyrektor regionalny” oraz „dyrektor krajowy”. Usytuowanie osoby współpracującej ze wskazaną spółką zależy od stażu współpracy i osiągniętej efektywności uzależnionej od ilości zawartych umów przez daną osobę i począwszy od „kierownika oddziału” osób znajdujących się poniżej w tej strukturze. Komunikacja pomiędzy (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W., a reprezentantami następuje poprzez kierowników.

(...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. rozlicza się z towarzystwami ubezpieczeń w systemie miesięcznym.

(...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. - przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną w rozumieniu ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, jako zleceniodawca oraz D. C. jako zleceniobiorca w dniu 1 czerwca 2009 roku zawarli w oparciu o formularz umowę świadczenia usług agencyjnych. Na podstawie jej ustępu 2 zleceniobiorca zobowiązał się względem zleceniodawcy do świadczenia za wynagrodzeniem usług w rozumieniu art. 750 kodeksu cywilnego polegających na wykonywaniu czynności agencyjnych w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Czynności te obejmowały: pozyskiwanie klientów, wykonywanie czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawierania w imieniu i na rzecz Towarzystwa umów ubezpieczenia w zakresie wskazanym w tabeli prowizji, rzetelne informowanie klientów o warunkach i rodzajach ubezpieczeń oferowanych przez Towarzystwo, doręczanie klientom tekstu ogólnych warunków ubezpieczenia, rzetelne informowanie klientów o trybie postępowania w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, pomaganie klientom przy wypełnianiu wniosków i innych dokumentów, przyjmowanie od klientów druków dotyczących obsługiwanych przez zleceniodawcę umów ubezpieczenia i przekazywanie ich do właściwego Towarzystwa, kierowanie klientów na badania lekarskie oraz określanie zestawu tych badań oraz pomoc klientom przy likwidacji szkód.

Zgodnie z ustępem 3.1 dokumentu umowy jej integralnymi częściami są wszystkie regulaminy oraz ogólne warunki umów obowiązujące wszystkich zleceniobiorców, a także regulaminy i instrukcje spółek związanych ze zleceniodawcą, wydane w celu usprawnienia wykonywania czynności agencyjnych. Zleceniobiorca w ustępie 3.1 umowy potwierdził doręczenie mu dokumentów wskazanych w zdaniu powyżej, w tym w szczególności Planu Kariery, Planu Produktów, Tabeli Prowizji oraz listy spółek związanych z (...) w wersjach obowiązujących w dniu zawarcia umowy. Zgodnie z ustępem 3.2 - z zastrzeżeniem bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, wszelkie dokonane przez zleceniodawcę zmiany treści dokumentów wskazanych wyżej będą wiążące dla zleceniobiorcy. Zgodnie z ustępem 3.3 umowy w przypadku rozbieżności pomiędzy treścią dokumentów wskazanych w ustępie 3.1 oraz postanowieniami umowy, te ostatnie miały mieć pierwszeństwo.

Zgodnie z punktem 4.1 dokumentu umowy zleceniobiorca za wykonywanie czynności agencyjnych będzie otrzymywał od zleceniodawcy prowizję, W myśl ustępu 4.3.2 roszczenie o prowizję powstaje o tyle i tylko w zakresie w jakim ubezpieczony w sposób ciągły opłaca składki ubezpieczeniowe. Sytuacja, gdy klient zalega z płatnością należnej składki stanowi przypadek nienależnego wykonywania umowy (przypadek storna). W przypadku przekroczenia ustalonego dla zleceniobiorcy limitów storna, dalsze wypłaty prowizji będą zawieszane do chwili gdy liczba przypadków storna będzie niższa od powyższego limitu. Zgodnie z ustępem 4.3.4 zleceniodawca ma prawo zatrzymania co najmniej 15% prowizji zleceniobiorcy na wypadek wystąpienia przypadków storna lub bezskuteczności zawartej przez zleceniobiorcę umowy. Zgodnie z punktem 4.4 szczegółowy zakres roszczeń płacowych zleceniobiorcy oraz kryteria oceny wydajności zleceniobiorcy ustalane są w planie kariery i w pisemnych objaśnieniach do niego oraz w aktualnej tabeli prowizji, stanowiących integralną część umowy.

Zgodnie z ustępem 6.7 umowy zleceniobiorca zobowiązany jest do ciągłego dbania o klientów, którzy za jego pośrednictwem zawarli umowę. Jeżeli zaniedba nałożone na niego zadania lub czynności ustalone umową, zleceniodawca będzie uprawniony powierzyć te zadania innemu zleceniobiorcy. W takim przypadku kwota prowizji zleceniobiorcy zostanie odpowiednio pomniejszona. O ile zajdzie taka potrzeba zleceniobiorca zobowiązuje się do natychmiastowego zwrotu już wypłaconych prowizji, które powinny zostać zwrócone zgodnie z postanowieniami omawianego ustępu.

D. C. przed zawarciem umowy z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. nie została poinformowana o sytuacji, w której kwota zatrzymana jako storno nie pokryje należności spółki.

(...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wytworzyła dokument określony jako „lista prowizji nr (...) (...)”. Obejmuje on zestawienie ubezpieczeń oferowanych przez spółkę w tym sposób wyliczenia prowizji. W zakresie ubezpieczeń oferowanych przez (...) Spółkę Akcyjną w W., wymieniony dokument, zawiera klauzulę, iż prowizja za zawarcie naliczana jest za trzy lata z góry z zakładaną rezerwą storna i obowiązuje 25 miesięczna odpowiedzialność w odniesieniu do wynagrodzenia pierwszorocznego. Ponadto zawarta jest tam tabela potrąceń wskazująca odsetek pobranego wynagrodzenia z góry za dany rok wynagrodzenia do zwrotu w odniesieniu do liczby miesięcy, za które klient opłacił składki licząc od początku danego roku polisowego od 96% za 1 miesiąc, do 0% za 25 miesięcy.

D. C. w okresie od 5 czerwca do 24 czerwca 2009 roku uczestniczyła w 152 godzinnym szkoleniu dla osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych przeprowadzonych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania. W dniu 25 czerwca 2009 roku uczestniczyła zaś w egzaminie przeprowadzonym zgodnie ze wskazanym rozporządzeniem i zdała go z wynikiem pozytywnym.

Wykonując opisaną wyżej umowę D. C. w okresie od 7 lipca do 3 listopada 2009 roku zawarła z siedmioma osobami dziesięć umów ubezpieczenia oferowanego pod marką (...) przez (...) Spółkę Akcyjną w W.. W związku z tym (...) sp. z o.o. w W. zapłaciła D. C. poprzez przelew bankowy następujące kwoty 2.551,75 złotych, 11.956,25 złotych, 23.116,55 złotych oraz 6.000,01 złotych, wskazując każdorazowo jako tytuł „wynagrodzenie prowizyjne” odpowiednio za miesiące lipiec, sierpień wrzesień i październik 2009 roku.

Wszelkie dokumenty i dane ubezpieczających D. C. przekazała swojemu bezpośredniemu przełożonemu - D. B..

(...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. pismem z 20 października 2010 roku wypowiedziała D. C. umowę o świadczenie usług agencyjnych. Pismo to zawierało także informację, iż rozliczenie konta prowizyjnego oraz konta storno rezerwy będzie przygotowane po 24 miesiącach i jeżeli będzie saldo dodatnie nastąpi wypłata, jeżeli ujemne - spółka będzie prosiła o uregulowanie prowizji.

D. C. nie zapłaciła (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. jakiegokolwiek kwoty tytułem zwrotu prowizji.

W swych rozważaniach Sąd Rejonowy wskazał, że nie budziło w niniejszej sprawie wątpliwości, iż strony postępowania były związane stosunkiem prawnym (umową zlecenia) i w jego wykonaniu powód zapłacił pozwanej kwotę 49.670,60 złotych.

Sąd I instancji wskazał, iż podstawowym obowiązkiem kontraktowym pozwanej, zgodnie ustępem 2 umowy było pozyskiwanie klientów i doprowadzania do podpisania przez nich umowy ubezpieczenia, poprzez szereg opisanych tam czynności. Taki obowiązek w przypadku umów, za które została wypłacona prowizja, w ocenie Sądu Rejonowego, pozwana niewątpliwie spełniła.

Biorąc pod uwagę treść art. 65§2 k.c. Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że oceniany stosunek prawny zawierał obciążający powoda obowiązek zapłaty wynagrodzenia oraz przysługującej pozwanej uprawnienie jego otrzymania, przy czym owo uprawnienie zleceniobiorcy nie było obarczone warunkiem rozwiązującym odniesionym do zdarzenia polegającego wyłącznie na zaprzestaniu zapłaty składek przez ubezpieczonego. Sąd I instancji podniósł, że brak było w treści umowy postanowienia wprost ustanawiającego warunek, w szczególności nie zawierały go ustępy 4.3.2 i 6.7.

Z kolei w istocie nie stanowiącą uzasadnienia faktycznego powództwa i tym samym nie objętą postępowaniem dowodowym, a w konsekwencji nie wykazaną przez powoda pozostawało ewentualne zaniedbanie przez pozwaną obowiązków nałożonych na nią przedmiotową umową. Dlatego też podstawą kontraktową uwzględnienia żądania nie mógł być, w ocenie Sadu Rejonowego, ust. 6.7 umowy.

Rozważając treść umowy łączącej strony, na podstawie ustalonego w sprawie stanu faktycznego, Sąd I instancji uznał, że nie sposób stwierdzić by zgodnym zamiarem i celem powódki oraz pozwanej było ustalenie wynagrodzenia warunkowego- zależnego od opłacania składek ubezpieczeniowych. Takiemu zamiarowi zaprzeczyła pozwana i zdaniem Sądu I instancji, zamiar taki nie został jej zakomunikowany przez osoby działające w imieniu powoda. Treść ustępu 4.3.2, 4.3.4 i 7.7 umowy wskazywał, zdaniem Sądu Rejonowego, na stosowanie przez powoda procedury mającej zabezpieczyć go przez powstaniem okoliczności zaprzestania opłacania składek (przypadku storna), polegającej na ustaleniu limitów tego rodzaju zdarzeń oraz zatrzymaniu części należnej prowizji, która będzie podlegała wypłacie najdalej w ciągu roku. W żaden sposób zaś powyższe jednostki redakcyjne umowy nie wskazywały, według Sądu I instancji, że zleceniobiorca będzie zobowiązany do rozliczenia się z otrzymanych już prowizji w przypadku wystąpienia przypadku storna.

Jednocześnie Sąd Rejonowy nie stwierdził, by strony umówiły się co do zwrotu prowizji przez zleceniobiorcę w oparciu o dołączoną do pozwu listę prowizji numer 28, gdyż brak dowodu, że pozwana zaakceptowała i była związana treścią powyższego dokumentu. Ustęp 3.1 umowy stanowi pokwitowanie powódki doręczenia jej dokumentu „Tabela Prowizji”, a nie „Lista Prowizji nr (...)”. Skoro zaś powód jako podmiot posługujący się wzorcem umowy oznaczył jeden z dokumentów kreujących treść stosunku prawnego dużymi literami, zdaniem Sądu Rejonowego, znaczy to, że nazwa tego dokumentu nie znalazła się we wzorcu przypadkowo i niejako jest jego oznaczeniem co do tożsamości. Zgodnie zaś z art. 384⁽¹⁾ k.c. w związku z art. 384 § 1 k.c. wzorec umowy wydany w trakcie trwania stosunku umownego tj. w tym wypadku lista prowizji numer 28 wiązałby pozwaną o ile zostałby jej doręczony, brak jest natomiast na to dowodu.

Ponadto Sąd I instancji podniósł, iż o istnieniu porozumienia stron niniejszej sprawy co do zwrotu prowizji w przypadku nieopłacania składek przez ubezpieczonego nie mogło świadczyć istnienie tego rodzaju praktyki w tym sektorze rynku nie była to bowiem wiedza powszechna, a z postępowania dowodowego nie wynikało by pozwana była uprzednio obeznana z zasadami prowadzenia tego rodzaju działalności.

Mając powyższe na uwadze Sąd I instancji uznał, że brak było postawienia umownego nakazującego zwrot przez pozwaną wypłaconej jej prowizji, która zgodnie z ustępem 4.1 umowy stanowiła jej wynagrodzenie z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Dlatego też brak było podstaw do przyjęcia, iż zapłacona D. C. kwota była świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

O kosztach postępowania orzeczono na mocy art. 98 k.p.c.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył powód zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, to jest przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę dowodów, polegającą na:

a) błędnym ustaleniu, iż Tabela Prowizji i Lista Prowizji stanowią odrębne dokumenty, podczas gdy z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie wynika w sposób oczywisty, iż jest to ten sam dokument;

b) błędnym ustaleniu, iż Lista Prowizji nie została przedłożona Pozwanej jako załącznik do umowy, a w konsekwencji - iż dokument ten nie może stanowić podstawy roszczeń Powoda, podczas gdy z zeznań świadków K. S. oraz A. K. w sposób jednoznaczny wynika, iż dokument ten stanowił załącznik do umowy, a Pozwana podpisując Umowę Świadczenia Czynności Agencyjnych z dnia 1 czerwca 2009 r. poświadczyła otrzymanie m. in. tego załącznika (vide ust. 3.1. tej Umowy);

c) nieuwzględnienie przy rozstrzygnięciu zeznań świadków K. S. oraz A. K. w zakresie w jakim Sąd I instancji dał im wiarę, którzy to świadkowie w swoich zeznaniach w sposób zamienny stosowali określenia Lista Prowizji i Tabela Prowizji, opisując treść obu dokumentów w sposób zbieżny i odnosząc się to tego samego dokumentu zatytułowanego w istocie „Lista Prowizji” a w konsekwencji uznanie, iż Lista Prowizji nie została przedłożona pozwanej jako załącznik do umowy a w rezultacie - iż dokument ten nie może stanowić podstawy roszczeń powoda;

d) błędnym ustaleniu, iż pozwana nie została poinformowana o konieczności zwrotu prowizji w razie wystąpienia masowych przypadków storno, podczas gdy z zeznań świadka K. S. oraz A. K. a także J. S. wynika, iż każdy współpracownik był informowany o ryzyku zawodowym związanym z zawodem pośrednika ubezpieczeniowego;

e) błędnym, bezpodstawnym i nieznajdującym potwierdzenia w zasadach logicznego rozumowania ustaleniu, jakoby oznaczenie dokumentu dużymi literami znaczyło, że jego nazwa jest oznaczeniem co do tożsamości, podczas gdy z zeznań świadka A. K. w sposób jednoznaczny wynika, iż dokument Lista Prowizji ulegała zmianom wraz ze zmianami oferowanych produktów;

f) błędnym ustaleniu, by powód nie wykazał zaniedbania przez pozwaną obowiązków nałożonych na nią w Umowie Świadczenia Usług (...) z dnia 1 czerwca 2009 r., podczas gdy z naliczeń prowizji wynika w sposób jednoznaczny, którzy Klienci zaprzestali opłacania składek a A. K. i J. S. opisali procedury informowania współpracowników powoda o zaprzestaniu opłacania składek przez Klienta, kiedy tymczasem pozwana nie wykazała, by podejmowała jakiegokolwiek czynności zmierzające do skontaktowania się z Klientami i monitorowania ich płatności;

Naruszenie przepisu prawa materialnego, to jest przepisu: art. 65 § 2 k.c. przy dokonywaniu wykładni postanowień Umowy Świadczenia Usług (...) z dnia 1 czerwca 2009 r. a w konsekwencji błędne ustalenie celu zawarcia umowy oraz tego, iż wypłata pozwanej prowizji uzależniona jest tylko od faktycznego podpisania umów przez agenta, w oderwaniu od tego, czy umowy te mają jakąkolwiek wartość dla powoda oraz czy są przez klienta realizowane; art. 410§2 k.c. poprzez uznanie, iż wypłacenie pozwanej wynagrodzenia prowizyjnego z góry w pełnej wysokości z tytułu zawarcia umów z Klientami nie stanowi świadczenia nienależnego, podczas gdy z Umowy Świadczenia Usług (...) z dnia 1 czerwca 2009 r. oraz jej załączników wynika bezpośrednio, iż pozwana w przypadku zaprzestania opłacania składek przez Klientów obowiązana jest do zwrotu wypłaconej z góry prowizji a celem Umowy Świadczenia Usług (...) z dnia 1 czerwca 2009 r. nie było jedynie podpisanie umów z klientami lecz pozyskanie środków finansowych w postaci uiszczanych przez nich w sposób ciągły składek, czego na skutek działań pozwanej nie osiągnięto.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie roszczenia powoda w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji pozostawiając mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności trzeba wskazać, że wbrew stanowisku Sądu Rejonowego należało uznać, że pozwana zapoznała się z załączoną do akt sprawy listą prowizji. Fakt, że powód w tym zakresie operuje dwiema nazwami, tj. listą lub tabelą prowizji nie dawało podstaw do uznania, że pozwana nie zapoznała się z dokumentem załączonym do akt sprawy. Okoliczność, że obie nazwy były u powoda stosowane zamiennie świadczą zeznania świadków J. S. (k.114), A. K. (k.116), K. S. (k.161-162). Poza tym trzeba wskazać, że zgodnie z ust. 3.2 umowy wszelkie dokonane przez (...) w trakcie obowiązywania umowy zmiany treści dokumentów stanowiących integralną część umowy (w tym tabelę prowizji) będą wiążące dla Zleceniobiorcy. W związku z powyższym późniejsze zmiany czy w nazewnictwie, czy w treści listy prowizji wiązały pozwaną. Poza tym z uwagi na fakt, że właśnie z tabeli prowizji wynikała ich wysokość, nie sposób uznać za wiarygodne, aby pozwana z tym dokumentem się nie zapoznała – de facto bowiem na jego podstawie była wyliczana wysokość otrzymywanego przez pozwaną wynagrodzenia. Nie sposób zaś przyjąć, aby pozwana nie była zainteresowana tak ważką kwestią jak wysokość prowizji jaką będzie w stanie uzyskać w zależności od rodzaju umowy ubezpieczenia jaką podpisze z klientami. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego zeznania pozwanej, że nie zapoznała się z załącznikami do umowy nie były wiarygodne.

W tym stanie rzeczy należało wziąć pod uwagę zarówno zawartą między stronami postępowania umowę o świadczenie usług agencyjnych jak i dokumenty stanowiące na podstawie ust. 3.1 umowy jej integralną część (w tym listę prowizji).

Mając zaś na uwadze całokształt regulacji umownych zawartych w ww. dokumentach Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż wynikała z nich konieczność zwrotu przez pozwaną wypłaconych jej prowizji w sytuacji, gdy klienci, z którymi zawarła ona umowy ubezpieczenia nie uiszczali składek. Z 4.3.2. ww. umowy wynika, że roszczenie o prowizję powstawało o tyle i tylko w zakresie, w jakim ubezpieczony w sposób ciągły opłaca składki ubezpieczeniowe. Sytuacja, gdy klient zalega z płatnością należnej składki ubezpieczeniowej stanowi przypadek nienależytego wykonania umowy (przypadek storna). W wypadku przekroczenia ustalonego dla Zleceniobiorcy limitu przypadków Storna, dalsze wypłaty prowizji będą zawieszane do chwili, gdy liczba przypadków Storna będzie niższa od powyższego limitu. Powodowa spółka była uprawniona do zatrzymywania co najmniej 15% prowizji, jako rezerwy na wypadek wystąpienia storna lub bezskuteczności zawartej przez agenta umowy. Po rozwiązaniu umowy konto prowizyjne agenta było prowadzone do momentu naliczenia przysługujących mu należności, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy (ust. 7.6) W przypadku założenia rezerwy prowizji przy wypłatach prowizji za rok z góry, wypłata po rozwiązaniu umowy miała być dokonana po uwolnieniu rezerwy, z upływem roku od dnia jej założenia.

Z kolei zasady obliczania i wypłacania prowizji ustalone były w tabeli prowizji. W przypadku składek płatnych w ratach, prowizja wypłacana była agentowi z góry, po zainkasowaniu przez towarzystwo ubezpieczeniowe pierwszej składki ubezpieczeniowej. W przypadku nieuregulowania przez ubezpieczającego dalszych składek, prowizja podlegała zwrotowi w odpowiedniej części. W pierwszej kolejności była rozliczana z rezerwy storno, a w jej braku z należnego agentowi wynagrodzenia za dalszy okres świadczenia usług. Taka sytuacja była określana jako storno. Okres odpowiedzialności za storno zależał od rodzaju ubezpieczenia i towarzystwa ubezpieczeniowego, z którym umowa była zawierana.

W tym stanie rzeczy nie sposób było uznać, że stosunek prawny łączący strony postępowania nie przewidywał zwrotu prowizji, w sytuacji zalegania przez klienta ze składkami ubezpieczeniowymi.

Ponadto warto zaznaczyć, iż niewątpliwie celem przedmiotowej umowy - a ta okoliczność ma w świetle art. 65 § 2 k.c. decydujące znaczenie - było pozyskiwanie nowych osób ubezpieczonych bądź nowych członków otwartych funduszy emerytalnych, przy czym dający zlecenie był zainteresowany nie tyle pozyskaniem członka czy ubezpieczonego jako takiego, a w istocie pozyskaniem środków finansowych odprowadzanych przez klientów. Cel ten w sposób przejrzysty i nie wzbudzający jakichkolwiek wątpliwości interpretacyjnych został przez strony określony w umowie w powołanym art. 4.3.2. W świetle tych okoliczności za nieprawidłowy należy uznać pogląd uzależniający prowizję czy wynagrodzenie tylko od faktycznego podpisywania umów przez agenta, oderwany od tego, czy umowy te dla dającego zlecenie mają jakąkolwiek wartość. Postanowienia umowy oraz lista prowizji przewidywały możliwość zaliczkowej wypłaty części przyszłej, prawdopodobnie należnej pozwanej prowizji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 kwietnia 2012 r., sygn. akt VI ACa 1395/11). Te postanowienia umowy nie wskazują zdaniem Sądu Okręgowego na chęć oderwania wynagrodzenia pozwanej od tego, czy zawierane przez nią umowy okażą się wykonywane. Tym samym prowizja wypłacana pozwanej z góry w formie zaliczkowej w wysokości odpowiadającej prowizji należnej w przypadku, w którym ubezpieczony płaciłby w sposób ciągły składki przez 12 następujących po sobie miesięcy po zawarciu umowy ubezpieczenia, stała się nienależna w zakresie w jakim ubezpieczony zaprzestał opłacania składek.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że roszczenie dochodzone przez skarżącego zasługiwało co do zasady na uwzględnienie. Stosownie bowiem do art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Unormowanie to - zgodnie z art. 410 § 1 k.c. - stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, przy czym zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W ocenie Sądu II instancji świadczenia uzyskane przez pozwaną w wyniku bezskutecznie zawartych umów mają charakter świadczenia nienależnego.

Natomiast w zakresie wysokości dochodzonego roszczenia, zdaniem Sądu Okręgowego dokumenty księgowe (polecenia przelewu k.20-21, naliczenie prowizji k. 22-37), które były na bieżąco doręczane pozwanej wiarygodnie

dokumentują wysokość prowizji, którą D. C. zobowiązana była zwrócić zleceniodawcy. Poza tym kwestia wysokości żądania nie była kwestionowana przez stronę pozwaną. Nie negowała ona faktu zawarcia konkretnych umów ubezpieczeniowych i pobrania w związku z tym prowizji, ani faktu, że umowy te nie były przez klientów realizowane (tj., że nie opłacali oni składek). Pozwana nie wskazała także żadnego błędu w wyliczeniach ani niezgodności ostatecznego rozliczenia z notami prowizyjnymi, tym samym nie było potrzeby weryfikowania prawidłowości wyliczenia przez biegłego sądowego. W związku z powyższym nie było podstaw do nieuwzględnienia załączonych do akt sprawy dokumentów odnoszących się do wysokości dochodzonego roszczenia, a co za tym idzie należało uznać roszczenie za udowodnione również co do wysokości.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386§1 k.p.c. O kosztach postępowania przed Sądami obu instancji orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 k.p.c. w zw. z §6 pkt 5 i §13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Sąd Okręgowy przyjął, że w skład kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą na etapie postępowania przed Sądem I instancji wchodziły: opłata sądowa od pozwu (2.484 zł), koszty zastępstwa procesowego (2.400 zł) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł). Natomiast na koszty postępowania odwoławczego składały się: opłata sądowa (2.484 zł) oraz koszty zastępstwa procesowego (1.200 zł).